

Bosnyák Béla: Jegyzetek a magyar jobbágyság maradványairól *

ribóc község egész jelentéktelen kis turócmegyei falucska. Területe mindössze 1047 katasztrális holdra rúg, lakosainak száma pedig 1900-ban csak 545 volt. Ez igénytelen kis falucska mindamellert megérdemli, hogy egy pillanatra felé forduljunk, mert szociális állapotai rendkívül tanulságosak.

Pribóc lakossága túlnyomólag kiscgazda és mezőgazdasági munkás. A kiscgazdák száma 1900-ban 23-ra rúgott. E 23 család számára vajmi kevés föld maradt Pribócon. Az öt nagyobb birtokos ugyanis az 1047 katasztrális hold területből 705 katasztrális holdat tart kezei között. Ha belsőségek számára mintegy 50 holdat leszámítunk, akkor a kisbirtokosok számára családonként átlag mindössze 12 hold föld marad. Valóban eredetileg a kisbirtokosoknak oly csekély földjeik voltak, hogy azokon emberileg megélni alig lehetett.

A földhiány arra kényszerítette a kiscgazdákat, hogy legelőiket is feltörjék és így állott elő legnagyobb bajuk, a legelőhiány, amelynek következtében elegendő számú állatot tartani és felnevelni teljesen képtelenek.

Pár évvel ezelőtt a kiscgazdák megkísérelték egy tejtermelő szövetkezet létesítését. Ugyanis azt a kis tejet, amit előállítanak Pribócon, értékesíteni nem lehetett. De ez a tejtermelő szövetkezet is megbukott, mert a legelőhiány következtében a kiscgazdák állandó tehéntartásra és tejtermelésre nem voltak képesek.

A földhiány nagy baján a kivándorlás segített. A kisbirtokosok családtagjai rendszerint kivándoroltak és a hazaküldött pénzeket vásá-

* Elhunyt jeles fiatal munkatársunknak ezt a nagyérdékű dolgozatát, mely első része a magyar jobbágyság maradványairól folytatott kutatásainak, kegyeletos emlékezéssel és azzal a reménységgel adjuk ki, hogy talán akadni fog, aki ezen a csapáson tovább halad. *A szerk.*

rott földekkel nagyobbították birtokaikat. Minthogy azonban Pribóc területe korlátolt, a nagyobb birtokosok pedig földeik eladására nem vállalkoztak, a pribóci kisbirtokosok a szomszéd községekben, Nagy-rákón, Benefalván, Tarnón vásárolták össze az eladó földeket. Ennek következtében a kisgazdák földei szerteszét vannak darabolva 6—8—10 km. távolságban egymástól. Tanyáikat és lakásaikat benn Pribócon építvén fel, innét kezelik földeiket, de minthogy azok teljesen szét vannak szórva különböző községekben és apró darabokban, azokat már a nagy távolság következtében sem tudják intenzíven, európai módon megművelni.

Mindezen nagy bajok dacára, a kisgazdák a kulturális emberi nívót képviselik a községben. A kisgazdák elég rendes lakásokban laknak, azokat tisztán tartják és táplálkozásuk magyar viszonyokhoz képest kielégítő. Kétszer, háromszor hetenként ebédelnek húst, reggelire tejfélét isznak, vacsorára főzeléket, krumplit, kenyeret bőségesen fogyasztanak.

A pribóci kisgazdák nincsenek lényegesen sem jobb, sem rosszabb sorban, mint a kisgazdák bárhol Magyarországon. Bajaik a magyarországi kisgazdák közismert bajai közé tartoznak. Annál nagyobb figyelmet érdemelnek azonban a mezőgazdasági munkások.

Pribócon ugyanis úgyszólván alig vannak tulajdonképeni értelemben vett mezőgazdasági munkások. A nagyobb birtokosok a mezőgazdasági munkát túlnyomó részben még ma is jobbágyok által teljesítik, akik még ma is épen úgy szolgálnak robotot, mint őseik 1848 előtt s akikről egész bátran elmondhatjuk, hogy felettük még most sem haladt el az 1848-iki jobbágymegváltás. Hogy azonban ezeknek a jobbágyoknak a helyzetét egyáltalában megérthessük, előre kell bocsátanunk egy kis történelmi magyarázatot.

Midőn 1848-ban a IX. t.-c. az úrbéri szolgálatot megszüntette, Magyarországon a jobbágyságnak különböző formái voltak találhatóak. Voltak közönséges értelemben vett jobbágyok, akik a Mária-Terézia által behozott úgynevezett urbáriumokba, jobbágyi összeírásokba fel voltak véve. Ezek voltak az úgynevezett urbáriálisták. Erdélyben, valamint Magyarország bizonyos részein azonban nem készültek ilyen jobbágyi összeírások, urbáriumok és viszont ott is, ahol urbáriumok voltak, ezek igen sokszor hiányosak voltak, nem sorolták fel az összes jobbágyokat. Azokat a jobbágyokat, akik éppen olyan szolgálatokat teljesítettek, mint az urbáriálisták, azonban az urbáriumokba fel nem vették, szintén közönséges úrbéri jobbágyoknak ismerték el.

Az 1848. évi IX. t.-c. a jobbágyoknak csak ezen két csoportjára mondotta ki a kötelező jobbágymegváltást. A jobbágyok ezen két

csoportján kívül voltak azonban még más jobbágyi szolgálatokra kötelezett emberek is az országban. Nevezetesen voltak olyan jobbágyok, akik a jobbágyi szolgálatoknál valamivel enyhébb feltételek mellett települtek le a különböző falvakban. Ezek nem voltak felvéve az urbáriumokba részint azért, mert az urbáriumok elkészülte után települtek le, részint azért, mert egyszerűen kifejejtették őket az urbáriumokból, részint pedig azért, mert a jobbágyénál kisebb szolgálataik következtében nem is tekintették őket tulajdonképeni értelemben vett jobbágyoknak. A jobbágyok ezen csoportja és a földesurak között többnyire szóbeli, vagy írásbeli szerződés állott fenn, vagy ahogy akkor mondták, a földesurak és a jobbágyok „örökös kötést”, örökös egyességet kötöttek.

Az 1853. március 2-án kelt úrbéri nyílt parancs, amely az úrbéri megváltást keresztülvitte, kimondotta, hogy az ilyen előre meghatározott szolgáltatások mellett örök időkre átengedett földeken „a jelenlegi birtokállapot az eddigelé divatozott szolgáltatások mellett fentartatik”. Ezeken a földeken tehát 48 után is megmaradtak a jobbágyi szolgáltatások és csupán annyi történi, hogy az említett pátens kimondotta, hogyha a felek akarják, megválthatják a szolgáltatásaikat. Ez a jogállapot maradt fenn mind a mai napig. Az 1853. évi úrbéri pátens kiadása óta azonban az ilyen szerződéses jobbágyok fokozatosan megszűntek, a jobbágyok éltek jogaikkal s megváltották szolgáltatásaikat. Egy kitűnő szakember véleménye szerint a 60-as évek második felében ugyan még több, mint 400.000 katasztrális hold terület után teljesítettek ezen az alapon jobbágyi szolgáltatásokat, de azért ma már feltehető, hogy az ilyen fajta jobbágyi szolgáltatások legfeljebb csak korcs maradványaikban maradhattak fenn.

Volt azonban egy negyedik csoportja is a jobbágyoknak és ezek azok, akikről mi itt beszélni akarunk. Előfordult ugyanis, hogy a munkaerőre szoruló földesurak földjeiken letelepítettek jobbágyokat, anélkül, hogy akár szóbeli, akár írásbeli szerződést kötöttek volna. Ezeknek átengedtek egy kisebb darab földet, megengedték nekik, hogy ott maguknak házat építsenek és azután egy bizonyos mennyiségű évi szolgálatot követeltek tőlük. Ezekkel tulajdonképen semmiféle szerződésre nem léptek, hallgatag és tényleg azonban fennállott az a szerződés, hogy a telek és a ház megfelelő szolgáltatás ellenében apáról-fiúra öröklődött. Ezek a jobbágyok, akik tulajdonképen lényegileg semmiben sem különböztek azoktól a jobbágyoktól, akik az urbáriumokba fel voltak véve, vagy akik írásbeli szerződést kötöttek a földesurakkal, majorsági zselléréknek, vagy kuriális zselléréknek neveztek és el voltak terjedve az egész országban, de főleg Észak-Magyar-

országon és Erdélyben. Ezek közé a kuriális zsellérek közé soroztattak igen gyakran azok az ősrégi és kis telekkel bíró jobbágycsaládok, akik valaha közönséges jobbágyok voltak és csak azért lettek majorsági zsellérekké, mert a közönséges jobbágyok és a jobbágság többi fiai között a határozott választóvonalat megállapítani nem lehetett és az, hogy valaki közönséges jobbágy volt-e, vagy nem, főleg ha az illető az igen pontatlanul és bizonytalanul felvett Mária-Terézia-féle urbáriumból kimaradt s írásbeli szerződést sem kötött, teljesen a földesúr önkényétől függött. Ezekről a majorsági zsellérekéről az 1836. évi jobbágyellenes törvényhozás kimondotta, hogy „a majorsági zsellérek úri tartozásaira nézve egyedül a földesúrral teendő szabadegyevezéstől függnék”. Kimondotta továbbá ezen törvényhozás, hogy a „határozatlan időkig kötött szerződésekre nézve, melyekben a felmondásnak semmi batárideje nincs megállapítva, mindkét részről egy esztendő előre bocsátandó felmondás tartassék meg”. Említettük, hogy a majorsági zsellérek, akik különben is nyomorult, műveletlen és koldus néptömeget képviseltek, földesuraikkal pontos szerződéseket nem kötöttek. Az 1836. évi törvény alapján már most a földesurak majorsági zselléreiket úgy tekintették, mint akiknek jogi helyzete kizárólag a velük kötött szerződéstől függ és minthogy ez a szerződés határozatlan időre lett kötve, nekik egy évi felmondás után bármely majorsági zsellért joguk van kitenni földjéről. Ilyen jogállapotban találta a majorsági zselléreket az 1848. évi törvényhozás. A 48-as jobbágyfelszabadítást tulajdonképpen mint mondtuk, az 1853. úrbéri pátens vitte keresztül. Ez úrbéri pátens 20. szakasza kimondotta, hogy az ideiglenes szerződések nem esnek rendelkezései alá s emélfogva az említett 1836-os törvények alapján ideiglenes szerződésűnek tekintett majorsági zsellérekre nézve nem mondotta ki a megválthatóságot és szolgáltatásaitak továbbra is változatlanul fentartotta. A 60-as években Észak-Magyarországon ezek a majorsági zsellérek forrongásba törtek ki és megtagadták a robotok teljesítését. Akkor ezt a forrongást elnyomták. Mindamellet az elégedetlenség hatása alatt Horváth Boldizsár igazságügyminiszter 1869-ben egy törvényjavaslatot terjesztett be az országgyűléshez, amely ki akarta mondani a majorsági zsellérek megválthatóságát. A földesurak azonban meggátolták, hogy a javaslatból törvény legyen. Így aztán évtizedeken keresztül változatlanul megmaradtak a majorsági zsellérek jobbágyoknak, földjeiket csakis úgy használhatták tovább, ha az azokon nyugvó szolgáltatásokat teljesítették. Az Alföldön, ahol a munkabérek folytonosan emelkednek, a majorsági zsellérek megunták az ingyen szolgáltatásokat és egyszerűen elhagyták földjeiket, amelyek ilyen módon a földesurak kor-

látlan tulajdonába kerültek vissza. A felvidéken és Erdélyben azonban, ahol nagyobb számban is voltak a majorsági zsellérek és a gazdasági elmaradottság is nagyobb volt, a majorsági zsellérek igen nagy része mind a mai napig megmaradt.

Fentebb láttuk, hogy az 1853. évi pátens kimondotta, hogy az „örökös kötésen” alapuló szerződéses jobbágytságok megválthatók és hogy a majorsági zsellérbirtokok csak azért nem válthatók meg, mert azok ideiglenes szerződésen alapulnak. Történt azonban, hogy a 90-es évek elején egy ügyes felvidéki fiskális megváltási pert indított Töltszék község majorsági zsellérei nevében s hangsúlyozta azt az álláspontot, hogy egészen nevetséges dolog a majorsági zselléreket ideiglenes szerződésűeknek tekinteni, hiszen földjeik ember emlékezet óta birtokukba vannak s kérte a megválthatóság kimondását. Ezen úrbéri perrel kapcsolatosan a Magy. Kir. Curia részben kárpótolván lelkiismeretlen földesurak és lelkiismeretlen törvényhozás évtizedes mulasztását, végre ítéletileg kimondta azt az elvet, hogy a majorsági zsellérbirtokok ideiglenes szerződésűeknek nem tekintendők és ha bármelyik fél kívánja, megválthatók. A Curia ezen ítéletének hatása alatt, mely az érdekelt földesurak körében óriási felháborodást keltett, egyszerre tömegesen indultak meg a majorsági zsellérek megváltási pereit. A megijedt földesurak pedig az események kényszerítő hatása alatt hozzáálltak a kérdés törvényhozási rendezéséhez és megcsinálták az 1896. évi XXV. t.-cikket, mely a majorsági zsellérbirtokok még mindig függőben lévő ügyét rendezte. Nem akarjuk itt ezen törvénycikk rendelkezéseit részletesen ismertetni, csupán annyit említünk meg, hogy ezen törvénycikk, mely a millennium évében és egy fél századdal a magyar jobbágyfelszabadítás után készült, még mindig nem mondotta ki kötelezőleg a majorsági zsellérbirtokok megváltását, hanem pusztán az egyik fél akaratától tette ezt függővé. Ugyanez a törvénycikk továbbá elrontotta azt, amit a Curia javított, ugyanis oly súlyos bizonyítási feltételekhez kötötte a majorsági zsellérvizony megállapíthatását, hogy ezáltal a majorsági zsellérek igen nagy részét egyszerűen megfosztotta a földhöz való jogától. Így történt az, hogy még ma is vannak majorsági zsellérek vagy más szóval közönséges jobbágyok az országban és minthogy nem remélhető, hogy ez a kérdés ismét törvényhozási szabályozás alá kerüljön és hogy a majorsági zsellérek kötelező azonnali megváltása valaha törvényileg kimondassák, előre láthatólag még számos évtizeden keresztül megmaradnak az országban ezek a jobbágyi maradványok.

A pribóci zsellérek, akikről beszéltünk, ilyen majorsági zsellérek.

Csupa régi zsellérfamiliák ezek, akik maguk, illetve elődeik emberemlékezet óta laknak Pribócon. Ezek a zsellérek még ma is körülbelül 50—60—70 napí ingyen munka robot teljesítésére vannak kötelezve. Így például egy zsellér, akit meglátogattunk, háza használatáért emberemlékezet óta 52 napot szolgál évente. Evenkívívűl 5 napot szolgál kis kertje fejében, 20 napot egy kis darab káposzta földért és 10 napot egy kis darabka burgonya földért. Ez a zsellér tehát összesen 87 ingyen napot teljesít még ma, éppen úgy, mint 1848 előtt ősei. Ezenkívívűl azonban kötelezve van arra, hogy összes szabad napjain, amikor a földesúr kívánja, a földesúrhoz menjen napszámba, ahol a férfi 80 fillérért, az asszony 40 fillérért köteles korlátlan mennyiségű napszámot teljesíteni. Ilyen zsellércsalád körülbelűl 25 van Pribócon. Ha a fenti jobbágyi szolgálatokat tekintetbe vesszűk, nem csodálkozhatunk azon, hogy ha ezek a teljesen kiuzsorázott szerencsétlen emberek az emberi életnívű legalacsonyabb fokán állanak. Már maguk azok a házak, amelyek fejében 40—50 napot kötelesek szolgálni, csaknem kivétel nélkül omladozó, egészségtelen, piszkos viskók, amelyekbe beesik az eső és befűj a szél. E lakások berendezése is a legteljesebb nyomor minden jelét magán viseli. A sáros talajú, egészségtelen, alacsony szobákban egy, vagy két rossz faágyon, asztalon és ládán kívívűl rendes körűlmények között semmiféle bútordarab nincsen. A ládán és az ágyon pedig piszkos ruhacafatok hevernek, amelyek valósággal undort keltenek az emberben. Ez a benyomás még megdöbentőbbé válik, hogy ha magukat a zsellérek látja meg az ember. Ruháik rendszerint rongyokban lógnak le piszkos, sovány, beteges, agyondolgozott testűkről. A zsellérek kivétel nélkül analfabéták, akiknek elemi ismereteik sincsenek. Fürödni például sohasem szoktak, s mosdásuk legfeljebb annyiból áll, hogy vizet vesznek a szájukba, azt kezűkre eresztik s nedves kezűkkel megtörlik arcukat. Táplálkozásuk szintén egészen alacsonyrendű. Két főeledelűk van. Az egyik a rántott krumpli leves csipetkével (drobki), mely a zsellérek legnépszerűbb eledele. A másik a káposzta és krumpli főzelék. A táplálkozásuk módja már most az, hogy vagy reggelire esznek drobkit és délre főzeléket, vagy reggelre esznek főzeléket és délben drobkit. A vacsora, ami ehhez járul, egyszerűen pálinkás kenyér. Zsiradékul rendszerint faggyút használnak és legfeljebb a téli hónapokban fordul elő, hogy egy-egy kismalacot leölnek és annak a hűsán rágódnak néhány hétig. Ez azonban a kivételes esetek közé tartozik. Ezen alacsony rendű táplálkozáson egyedűl a mértéktelen alkoholívás segít, a zsellérek kivétel nélkül alkoholisták. Szóval ezek a pribóci zsellérek anyagilag, erkölcsileg és fizikailag teljesen elzűllött emberi csoportot

képviselnek, akik nyilvánvalólag csakis azért tűrik mai kétségbeejtő helyzetüket, mert teljesen elmaradottak és tudatlanok. Kétségtelen ugyanis, hogy e zsellérek előtt csak két választás lehet. Vagy megkísérlik azt, hogy törvény előtt beigazolják, hogy ők majorsági zsellérek és követelik megváltásukat, vagy pedig, ha ez nem sikerül, ami a mai nehéz bizonyítási feltételek mellett nincs kizárva, egyszerűen otthagyják földesuraikat és elmennek olyan vidékre, ahol már ma is többet fizetnek a munkás kéznek, ennél az abszolút kizsákmányolásnál. A pribóci zsellérek azonban annyira ostobák, annyira tudatlanok, hogy mindezekről a dolgokról sejtelmük sincsen, sem azt nem tudják, hogy a megváltást megkísérelhetnék, sem arra nem gondolnak, hogy jobb kereseti viszonyokat keressenek. Ilyen körülmények között a pribóci zsellérek változatlanul teljesítik elődeik jobbágyi szolgáltatásait és hogy ez így van, elsősorban annak köszönhető, hogy a magyar állam egyáltalában nem törődik velük és a közoktatásügyi állapotok Pribócon is a legszégeyentesebbek. A pribóci református iskola állapota fényesen igazolja azt, hogy a közoktatás elmaradottsága milyen fontos fentartója a mezőgazdasági munkások mai kizsákmányolásának. Pribócon, ahol oly égető szükség volna arra, hogy ezen szerencsétlen tót zselléreket jogaikról és helyzetükről felvilágosítsák, az iskola egészen középkori állapotban van. Nagyrákó, Benefalva és Pribóc községeknek együtt van egy osztatlan iskolájuk Pribócon, melyet e három község másfél száz gyermekének kellene látogatni, minthogy azonban az iskolában mindössze 16 pad van s egybe a legnagyobb szorongás mellett sem fér el több, mint 8 gyermek, a tankötelesek közül csak 88 (mintegy 50%) járhat iskolába, de ezek sem járhatnak mindig. A szomszéd községekben, Nagyrákón, Benefalván lakók nem jöhetnek be az iskolába egyszerűen a 4—5 km-es távolság miatt. Ha fúj a szél, ha hó esik, vagy egyáltalában rossz idő van, képtelenség már elgondolni is, hogy az apró, pöttömnyi gyermeket az időjárás minden szeszélyének kitéve iskolába küldjék. De főleg nem járnak iskolába a zsellérek gyermekei, mert egyrészt az iskolában elférő 88 gyermek közé elsősorban az értelmesebb kisgazdák soroltatják be a maguk gyermekeit, másrészt pedig a nyomorgó és kiuzsorázott zsellérek kénytelenek gyermekeiket is már kis koruktól kezdve kenyérkeresetre kényszeríteni. Csak november végén kezd iskolába járnunk a zsellérgyerek és március elején már ismét munkába megy. De ezen rövid idő alatt is elmulasztja az előadások nagy részét, mert nincs elég meleg ruhája ahhoz, hogy a hideg időkben iskolába mehessen. Ilyen viszonyok között érthető, hogy a pribóci iskolában a múlt évben 6478 félnapot mulaszt-

tottak a gyermekek s ezen óriási mulasztás közül mindössze 358 félnap volt igazolt, 6120 félnap pedig igazolatlan. Ilyen viszonyok között azután a község egész lakossága, de főleg a zsellérség a legteljesebb kulturálatlanságban marad és így érthető meg, hogy itt, a turóci hegyek között ebben a kulturálatlan sivatagban még ma is vannak jobbágyok. A pribóci jobbágyok nem állanak egyedül. Azt, amit itt elmondottunk, az egész felvidéken, Erdélyben igen sok faluban és sok helyütt még az Alföldön is feltalálhatjuk. Azt azonban, hogy ilyen állapotok tömegesen léteznek, az ország közállapotairól beszámoló hivatalos kiadványok nem tudják. A mezőgazdasági bérvizonyokról, a mezőgazdasági üzemviszonyokról, a népszámlálásról szóló statisztikai felvételek, valamint a statisztikai évkönyvek ezeket a szomorú állapotokat egyszerűen elsikkasztják. Le kell leplezni ezeket a sikkasztásokat, amelyek gazdasági életünk több más részletére is kiterjednek. Azok, amiket itt elmondottunk, meggyőzhetnek bennünket arról, hogy ki kell mennünk a magyar vidékre, fel kell kutatnunk az egész országot, hogy végre megtudjuk, mi minden van még ebben az gorszában! Feli kell fedoznunk újra az országot!!

Okiratok

I. Melléklet

Tekintetes kir. Járásbíróság!

A náprádi 146. sz. tjkvben A. 1. rsz. 151 hrsz. a. írt. kuriális zsellérek használata fejében kötelesek a teleknek tulajdonosai évenként tisztelettel alólírottaknak, mint Judovits Ábrahám volt földes úr jogutódainak és a jelenlegi földesuraknak 30 kézinapszámot teljesíteni, amennyiben pedig nem teljesítenék, magától értetődik, hogy a teljesíteni elmulasztott napszámok pénzbeli egyenértékét nekünk megfizetni kötelesek.

Mínthogy özv. Tamás Sofronné, szül. Bottyán Szia és Tamás Alexa, náprádi lakosok a fentebb írt kuriális szolgáltatásokat már négy év óta nem teljesítették: jogosan követeljük a 120 kézinapszámunk egyenkénti 70 fillérral számított és így összesen 84 koronát kitevő pénzbeli ellenértékét s miután azt sem akarják nekünk megfizetni: A alatt igazolt ügyvédünk által tisztelettel kérjük a tek. kir. járásbíróságot, mint az 1871. évi LIII. t.-c. 87 §-a alapján illetékes bíróságot:

Méltóztassék jelen sommás keresetünk tárgyalása végett rövid határnapot kitűzni, arra özv. Tamás Sofronné szül. Bottyán Szia és Tamás Alexa náprádi lakosok, alpereseket megidézni és eljárás befejeztével ítéletileg kimondani:

Hogy alperesek kötelesek a kereseti 84 korona tőkét, annak keresetünk beadása napjától járó 5% kamatait és a jelen perrel okozott alatt részletezett költséget 8 nap alatt felülvizsgálatra való tekintet nélkül eszközölhető végrehajtás terhe mellett nekünk megfizetni.

Tisztelettel

Judovits József és társai.

Költségek:

1. Tényállás felvétele	10 K
2. Meghatalmazás kiállítása	2 „
3. Kereset szerkesztése	26 „
4. „ leírása	4 „
5. „ bélyegei	2 „ 40 f.
6. Tárgyalásért	16 „
7. Jkönyvi és ítéleti bélyeg	2 „ 40 f.

II. Melléklet

A Magyar Nemzet 1911. X/7. számából.
Zsellérbirtokosok a királynál

Mint Eperjesről jelentik, Kükemező Sáros vármegyei községnek három tagú küldöttsége tisztelgett kedden Bécsben ő felségénél. A küldöttség azt kérte, hogy a kükemezei volt majorsági zsellérbirtokosok, akik a földesúr, Bánó Miklós cs. és kir. kamarás részére az úri szolgáltatásokat jóformán épúgy teljesítik most is, mint az 1848-ban gyakorlatban volt, szabadíttassanak fel ebbéli kötelezettségeik alól, illetőleg a tartozások megváltása rendeltessék el.

A király a küldöttséget kegyesen fogadta, átvette kérvényüket és kijelentette, hogy az ügyet meg fogja vizsgáltatni.